

ELTE BTK Assziriológiai és Hebraisztikai Tanszék

/ MTA Judaisztikai Kutatóközpont

2008/09, I. (őszi) félév

Komoróczy Géza

Az ókori Kelet története

BBN-ASZ-241/1, BBN-HEB-231.1, BBN-HEB-233.1, BBN-TÖR-202/1, TÖ-212/1

Péntek, 14:00–15:30

Múzeum körút 4/F, 234

I. dolgozat

08/10/16

Név:

Szak:

Mit jelent:

2-2
+5

A. D. **lat., olv.: anno Domini, ‘az Úr (...) évében’ /
időszámításunk szerint (i. sz.) (mindig az évszám előtt írjuk)**

B. C. E. **angol, olv.: before the common era / időszámításunk
kezdeté előtt (i. e.) (zsidó vonatkozásban és a zsidó történetírásban a Kr. e.
helyett mindig ez, illetve magyar változata: i. e., használandó!, mindig az
évszám után írjuk)**

epagomena (-napok) **gör. epagomenon, ‘hozzáadott’, az egyiptomi
naptárban a 12×30 napos hónapokból álló évhez hozzáadott 5 nap (a
naptár hozzáigazítása a szoláris évhez)**

eponymosz **gör. névadó; a naptár és időszámítás összefüggéseiben
az a személy, akiről az adott év a nevet kapja**

luniszoláris naptár **olyan naptári rendszer, amelyben a (polgári) év 12
hold-hónap és a nap-év (szoláris év) összhangba hozásán alapul**

olympiasz **időszámítási ciklus, a két olympiai játék között eltelt 4
év**

solstitium **lat. ‘napforduló’, a Nap éves ciklusának két
kitüntetett pontja (amikor az ekliptika legmagasabb, illetve legalacsonyabb
pontján van): nyári napforduló (*solstitium aestivum*) (december 23), illetve
téli napforduló (solstitium hi/ybernum) (június 22)**

szökőhónap **olyan naptári év, amelyben a 12 hónapon kívül 1
(ritkábban: 2) többlet-hónapot iktatnak be; a zsidó rituális naptárban
mindig a 12. hónap (*adár*) a szökőhónap (*adár-II*, olv.: *adár séni*)**

uralkodási év **lat. annus regni / imperii; időszámítási rendszer, amelyben az éveket az adott uralkodó trónra lépésének kezdetétől – vagy, mint Asszíriában – a trónra lépést követő újévtől folyamatosan számítjuk**

világteremtési éra **időszámítási rendszer(ek), amely(ek)ben az éveket a bibliai kronológiai adatok alapján a világ teremtésétől kezdve folyamatosan számozzák; a legismertebbek: zsidó (kezdeté / “a világ teremtése: i. e. 3761. október 6); bizánci (és középkori orosz) (kezdeté: i. e. 5509. szeptember 1); csak történeti jelentőségű az alexandriai (kezdeté: i. e. 5493. augusztus 29)**

Kapcsolja össze (számozással), ami szervesen összetartozik:

3–3
+5

(...) (1) Dijála	(...) (5) Urartu
(...) (2) Földközi-tenger	(...) (1) Tigris
(...) (3) Hábúr	(...) (2) Orontész
(...) (4) Hormuzi szoros	(...) (3) Balih ti. mindkettő az Euphratész mellékfolyója
(...) (5) Van-tó	(...) (4) Perzsa-öböl

Mit jelent:

3–3
+10

ásatási réteg **homogén régészeti anyagot tartalmazó talajréteg (stratum, Fundschicht, layer stb.); az ásatással feltárt rétegek elhelyezkedésének kronológiai értéke van**

domesztikáció **házasítás (< lat. domus, ‘ház’), növények és állatok házasítása: természetbe, illetve tenyésztésbe vétele**

dromedár **egyipupú teve**

epipaleolitikum **a régészeti kronológiában a paleolitikum ‘után’, a paleolitikum és a neolitikum közé eső átmeneti időszak**

idol **régészeti értelemben: ember alakú szobrocska (szokásosan, de nem bizonyítottan, isten-szobroknak, “bálvány”-oknak tekintik őket)**

kalibráció **mérési érték beállítása / kiigazítása szabvány mérték szerint vagy egyéb mérések alapján; a régészeti-kronológiai számításokban a különböző módszerekkel kiszámított kronológia összhangba hozása**

masztaba **arab ‘pad’; fekvő téglá / hasáb alakú sírépítmény az ókori Egyiptomban**

obeliszk **felfelé keskenyedő monolit kőoszlop**

osztrakon **gör. ‘cserép’ (égetett agyagedény töredéke); szűkebb értelemben olyan cserépdarab, amelyre utóbb szavakat / szöveget írtak**

zikkurratu **lépcsőzetes (4–7 szintű) kultikus építmény**
Mezopotámiában és Délnyugat-Iránban; a szertartási helyiség a felső
szinten volt

Helyezze el kelet–nyugati irányban (számozással):

10

- (...) **(3)** Hór el-Hammar
- (...) **(5)** Meroé
- (...) **(2)** Dast-e Kevir
- (...) **(4)** Levante
- (...) **(1)** Kara-Kum

Mettől meddig tart:

2–2

+10

az 50. olympiasz	580–577
az A. U. C. II. század	653–554
az i. e. 1. évezred	1000–1
az i. e. 2. évezred első fele	2000–1501
az i. e. VII. század első évtizede	700–691
az i. e. VIII. század utolsó harmada	734/3–701
az i. e. XXI. század	2100–2001
az i. sz. II. század második fele	151–200
az i. sz. V. század harmadik évtizede	421–430
az i. sz. X. század	901–1000

Melyik mai országban található:

2–2

3. katarakta	Szudán
Çatal Hüyük	Töröko.
Élám	Irán
Hedzsáz	Szaudi-Arábia
Karmel-hegy	Izrael
Lúrisztán	Irán
Mari	Szíria
Szíva-oázis	Egyiptom
Tell Mardih	Szíria
Urmia-tó	Irán

Adja meg az ókori nevét:

2–2

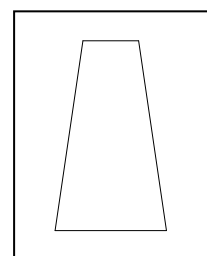
Ankara	Ancyra
Boğazköy	Hattusas
Mószul	Ninive / Ninua
Nimrúd	Kalhu
Rász Samra	Ugarit
Tell Haríri	Mari
Tell Mardih	Ebla
Tell Muqajjar	Ur
Tello	Girszu
Warka / Varka	Uruk

Írja le és elemezze az alábbi képet (NB: itt csak részlete) minél részletesebben:

≤ 20

Részlet (lásd fent), az ún. Ur (Tell Muqajjar)-i “jelvény”-ről (külföldi nyelven: “Standard”), az ún. I. Ur-i dinasztia ún. királysírjaiból, Leonard Woolley ásatása. London: British Museum, az állandó kiállításon. A teljes tárgy mérete ca. 20 × 48 cm. Két, ferdén egymásnak döntött fa lap, kis peremmel, ezekben a “doboz”-okban szurokba ágyazva kagylóhéj–(vöröses) mészkő–lazurkő mozaik berakás. A tárgy pontos rendeltetése ismeretlen. Az egyik oldalán háborús, a másikon békés jelenetek, 3–3 sorban, mind a két friz balról jobbra, alulról felfelé olvasandó (narratív ábrázolás). A békés jelenet az előző folytatásának látszik. Az itt adott kép az egyik (a “béke”-) oldal felső sávjának részlete, ca. az eredeti méretben (!). A jelenet a “béke”-friz befejező részlete.

A leírás lényeges elemei (itt nem részletezve): geometrikus alakzatokból kialakított keret; a kagyló intarzia felülete is részben megmunkálva (fejek, a központi figura ruhája); az intarzia finoman összeillesztett darabokból áll. Megfigyelésre érdemes: a székek (zsámolyok) formája, thériomorf székláb, az öltözék (gyapjú *kaunakész*, illetve textil “szoknya”, öv), a pohár (korongolt, standard forma), a köszöntés. A “legnagyobb felületek törvénye”.

A kép elemzésének lényeges elemei (nem részletezve): az emberi alakok hierarchiájának kifejezése: ülő *versus* álló, nagyobb *versus* kisebb. Három méret: a bal oldalon ülő a legnagyobb, a jobb oldalon ülő két alak kisebb nála, az álló alakok még kisebbek. A központi figura nyilvánvalóan a legnagyobb ülő alak. A jelenet viszonylag zárt (szimmetrikus struktúra: a térbeliség / három dimenzió jelzése). A palota / templom legmagasabb rangú személyeinek lakomája (vö. “fecerunt magnum áldomás”), szolgálakkal.